

Irena Kutyłowska

Puławy - Włostowice, woj. lubelskie. Wodociąg

Informator Archeologiczny : badania 18, 188-189

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OSWIECIM
woj. bielsko-bialskie

patrz
późne średniowiecze

ŁÓDŹ-Stare Miasto

patrz
późne średniowiecze

POSDADA PYDOTYCKA, gm. Fredropoli
woj. przemyskie

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
w Przemysłu

Badania prowadził mgr Andrzej Koperski. Finansował WKZ w Przemysłu. Pierwszy sezon badań. Pochówki z XVI wieku w krypcie cerkwi.

W zabytkowej murowanej cerkwi, w części tzw. baptysterium, pod poziomem posadzki odsłonięto kryptę. Kryptę tworzyły powiązane ze sobą murki zbudowane z miejscowego kamienia łamanego, warstwowo ułożonego. Długość krypty wynosi 180 cm, szerokość 150 cm. Krypta użytkowana jest na osi cerkwi.

W krypcie na głębokości 80 cm, pod zasypiskiem z dużą ilością kamienia łamanego oraz ludzkich kości ludzkich, odkryto dwa pochówki oznaczone jako grób nr 1 i nr 2. Nad nimi zalegała warstwa drewna, przypuszczalnie relikty trumien. Pierwszy pochówek ułożony był pod ścianą północnej krypty na osi W - E, głową ku zachodowi. Zmarły pochowany był w pozycji wyprostowanej na znak, ręce zgięte pod kątem prostym. Przy szkielecie wystąpił fragment skrętu z drutu brązowego, mosiężne okucia - uchwyt z trumny ??, kilkanaście nitów oraz resztki tkaniny koloru brązowego. Drugi znajdujący się przy ścianie południowej krypty złożony był równolegle, natomiast głowa skierowana była ku wschodowi. Miał pozycję wyprostowaną na znak, ręce złożone na niednicy. Przy tym szkielecie wystąpił identyczny uchwyt do trumny ??, resztki tkaniny koloru brązowego, a także tulipanowaty pucharzek szklany, o formie typowej dla XVI w.

Na podstawie wyposażenia pochówki wyjącej się pochodzącej z XVI w. i nie wykluczone, że należy ją wiązać z osobami fundatorów obiektu ??.

PRZEMYŚL
ul. Władycze

Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej
w Przemysłu

Badania prowadził mgr Andrzej Koperski. Finansował WKZ w Przemysłu. Pierwszy sezon badań. Przycerkiewne nowożytno-cmentarzysko szkieletowe.

W związku z pracami ziemnymi przy remontowanej Szkole Podstawowej oraz wiszą zegarowej położonych przy ul. Władycze, w wykopach odsłonięto 7 grobów szkieletowych.

Pochówki ułożone były na osi W - E, głową ku zachodowi w pozycji wyprostowanej, ręce złożone na niednicy lub piersi. Przy grobie I stwierdzono ślad jany grobowej, zaś przy grobie II ślady drewna być może trumny. Groby zalegały w dwóch poziomach. Na ogół brak wyposażenia, w kilku wystąpiły świeki żelazne o kwadratowych główkach, w grobie 5 fragment ozdoby tkaniny, zaś w grobie 3 mocno zniszczona moneta miedziana /szeląg Jana Kazimierza?/. Rozrzut grobów wskazuje, że był to cmentarz rzędowy o dużym zasięgu.

Cerkiew zbudowana na początku XVI w. została rozebrana pod koniec XVIII w., jest to prawdopodobnie również okres użytkowania cmentarza.

PUŁAWY-WŁOSTOWICE
ul. Lubelskie
Wodociąg

Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Badania prowadziła dr Irena Rucyńska. Finansował WKZ w Lublinie. Pierwszy sezon badań. Wodociąg nowożytny /2 poł. XVII w./

Badania miały na celu wstępne rozpoznanie archeologiczne dość dobrze zachowanych na powierzchni urządzeń ujęcia wodociągowego dla Puław, zlokalizowanego na wyniesieniu we Włostowicach i użytkowanego do 1965 r. Na ujęcie to składają się: trzy ziemne sadzawki, dwa zagłębione poniżej obecnej powierzchni ziemi obiekty murowane z cegły - zbiorniki-rozdzielnie ?? oraz trzy ciągi odkrytych rowów-drenów zbierających wodę gruntową ze szczytu wyniesienia do zbiorników i przewodów odprowadzających ją do pałacu i miasta ??/. Rowy te, pierwotnie szalowane drewnem, oznaczone symbolicznie kolejnymi numerami rozpoczynając od strony północno-wschodniej mają długość: I /pierwszy/ - około 180 m, II - około 370 m, III - około 250 m. Eksplorację prowadzono w dziewięciu wykopach o różnej powierzchni i głębokości. Uzyskane podczas badań dane porwalają na późniejsze stwierdzenia.

Podłoże wyniesienia, na którym zlokalizowano ujęcie wody stanowi marglisto-iliasta glina występująca w najwyższych partiach na głębokości około 1,4 m - 1,5 m, przykrywa ją warstwa aluwialnego piachu.

Dwa rowy drenażowych, zbierających wodę, sięgają stropu ilastego podłoża. Na tym poziomie znajdowały się rury drewniane odprowadzające wodę do sadzawki i zbiorników. Odkryto fragment takiej rury odprowadzającej wodę z rowu nr 1 do sadzawki. Jest to nieokorowana sosnowa belka o średnicy 0,42-0,44 m, długości około 0,6 m z otworem o średnicy około 0,14 m. Otwór jest z jednej strony zaczopowany drewnianym szpuntem.

Zbiorniki ceglane - jak wykazały pomiary cegły - pochodzą z dwóch różnych okresów. Zbiornik oznaczony numerem 1 /północny/ - zbudowany z cegły o wymiarach średnio: 7,5 cm x 13,3 cm x 27,5 cm, natomiast cegła zbiornika nr 2 /południowego/ ma wymiary średnio: 6,7 cm x 12,7 cm x 25,7 cm. Najprawdopodobniej zbiornik ceglany nr 1 jest starszy. Wymiary jego cegły datować można na XVI-XVII wiek. Natomiast zbiornik nr 2 postawiony został w 1897 roku - wówczas położono również żeliwne rury obok drewnianych.

Uzyskane z wykopów przedmioty ruchome to: drewniana klapka do zatykania otworu kontrolnego drewnianych rur oraz fragmenty ceramicznych rur, wykonanych z gliny żelazistej wypalanej na kolor ceglasty i pokrytych od wewnątrz zieloną glazurą /technologią nawiązujących do ceramiki XVI-XVII wiekowej/. Występowanie tych przedmiotów w przemieszanych nawarstwieniach wskazuje że podczas prac budowlanych przy zbiorniku nr 2 /w.1897 r./ zniszczono starsze urządzenia wodociągowe.

Rowy drenażowe szerokości 1 m szalowane były deskami układanymi poziomo wzdłuż brzegów i wzmocniane rozporami co 2 m.

Sprawdzenie wody do pałacu oparte jest tu na antycznej zasadzie grawitacji. Natomiast inżynieryjne rozwiązanie puławskiego ujęcia wody, poprzez zbieranie jej rowami drenażowymi ze szczytu wyniesienia, nie ma analogii w Polsce. Znane są tylko ujęcia wody źródlanej, studziennej i rzecznej. Nasuwa to przypuszczenie, że projektant zaopatrzenia puławskiej siedziby w wodę zastosował tu nowatorskie rozwiązanie, którego pierwotnych wzorów należałoby szukać najprawdopodobniej w kręgach kulturowych krajów nizinnych, korzystających głównie z wód gruntowych pozyskiwanych rowami - drenami, a do takich niewątpliwie należy Holandia, skąd pochodził zatrudniony w Puławach w latach 1671-79 architekt Tylman z Gameren. Pozwala to na sformułowanie wstępnej hipotezy roboczej, datującej powstanie wodociągu na 2 połowę XVII wieku.

PUŁTUSK
woj. ciechanowskie
Miasto i Zamek

patrz
późne średniowiecze

SIERADZ
Pl. Świerczewskiego /Rynek/ 2.

patrz
późne średniowiecze

STARA ŁOMŻA
Stanowisko 2
Góra św. Wawrzyńca

patrz
wczesne średniowiecze

STRABLA
woj. białostockie
Stanowisko I
Kufnia

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Barbara Czarnecka.
Finansował WKZ w Białymstoku. Pierwszy sezon badań. Kufnia nowożytna.

Stanowisko położone jest w północnej części wsi, w odległości około 150 m na północ od drogi prowadzącej do pałacu, na polu Jana Warpechowskiego. Usytuowane na zabagnionych łąkach, obecnie zmeliorowanych, nad rzeczką Strabelką, będącą dopływem Narwi. Posiada kształt regularnego stożka, o średnicy około 15 m, wyniesionego ponad podłoże około 2,40 m.

Prace ratownicze miały na celu zweryfikowanie silnie zdewastowanego wydobyciem żwiru obiektu. Badaniem objęto teren o powierzchni 0,5 ara. Odkryto znaczne ilości żużla, fragmenty ceramiki, przedmioty i fragmenty przedmiotów żelaznych, a także zachowane w stanie szczątkowym dwa piecowiska, związane: jeden z oczyszczaniem żużla, drugi z podgrzewaniem uzyskanego żelaza, w celu poddania go obróbce produkcyjnej. W sąsiedztwie pierwszego piecowiska odkryto skupisko żużlowego, obok drugiego - skupisko wyrobów żelaznych. Nie natrafiono natomiast na żadne ślady urządzeń dymarskich, choć sposób zalegania żużla świadczy, iż w momencie składowania znajdował się pod wpływem wysokiej temperatury. Ponadto w warstwie zalegały bryłki polepy, węgiel drzewny, fragmenty drewna i w sąsiedztwie skupiska przedmiotów żelaznych - szląg koronny Jana Kazimierza z datą 1664 r.

Uzyskany materiał ruchomy określa chronologię obiektu na XVII-KVIII wiek. Ponadto, jak wynika z przekazów źródłowych, w połowie XVII wieku w Strabli wybudowana została drewniana kaplica, z której do naszych czasów zachowały się drewniane drzwi. Tkwiące tam gwoździe są identyczne, jak znalezione podczas badań na obiekcie i stanowią największy procent uzyskanych zabytków. Należy zatem przypuszczać, że badany obiekt, najprawdopodobniej kufnia, produkował wyroby m.in. na potrzeby tej budowli.

Badanie nie będą kontynuowane.

SYPNIEWO
woj. ostrołęckie

patrz
wczesne średniowiecze

SZEBTNO, gm. Krągowo
woj. olsztyńskie

patrz
późne średniowiecze

SIEPEŁAŁ DOLNY
woj. wrocławskie
Stanowisko 4

patrz
późne średniowiecze

TCZEW - Stare Miasto
woj. gdańskie
Sektor C, P-R

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Mieczysław Haftka
/autor sprawozdania/ i mgr Jerzy Zmijewski.
Finansował Urząd Miejski w Tczewie. Klasztor dominikański /koniec XIII w./ i średniowieczne miasto.